

Predlogi SDS za ohranitev in povečanje gospodarske rasti, ohranitev delovnih mest in racionalizacijo javne porabe

Predloge je na podlagi dogovora na sestanku predsednikov parlamentarnih strank pripravil Strokovni svet SDS in se nanašajo na paket vladnih varčevalnih ukrepov.

Splošno

Slovenija je ena redkih držav evro območja, ki se je uspešno izognila bančni krizi in med redkimi državami, ki jim je Evropska komisija napovedala pozitivno rast v letu 2009.

Z ukrepi, ki imajo na eni strani varčevalni namen, na drugi pa naj omogočijo sprostitve finančnega krča in povečanje gospodarskih aktivnosti lahko dosežemo, da krize v realnem sektorju ne bomo občutili tako močno kot nekatere druge države.

Sveženj 30 ukrepov, ki jih predlaga vlada, glede na izziv časa ni dovolj. Tudi vsi poudarki niso primerni. Sprejeti je potrebno ukrepe za ohranitev in povečanje gospodarske rasti. Večino 30-ih ukrepov, z izjemo dveh ali treh, je mogoče uvrstiti v eno alinejo oz. v en ukrep (znižanje materialnih stroškov v globalu za 10 % glede na leto 2008). Poleg tega je potrebno pri ukrepih zasledovati makro nivo in se manj ukvarjati s podrobnostmi (npr. avtomobili, uporaba prostorov, pogodbe z zunanjimi izvajalci,...to je stvar konkretnih uporabnikov, na ravni vlade je treba predvsem sprejeti ukrep o npr. 10 % zmanjšanju izdatkov za materialne stroške, kje in na katerih področjih bo kdo privarčeval, pa je stvar tistega, ki s sredstvi upravlja).

V primeru 30 ukrepov gre po večini za ukrepe, ki jih mora zasledovati vsaka oblast, če ravna z javnimi financami odgovorno. Že v mandatu prejšnje vlade, ko smo beležili izjemno visoko gospodarsko rast, se je vlada obnašala racionalno, saj se je delež javne porabe v BDP iz leta v leto zmanjševal, gospodarstvo je bilo davčno razbremenjeno, zmanjšalo se je število zaposlenih v državni upravi itn. V tem delu ne gre za neke nove ukrepe, pač pa za logično nadaljevanje usmeritev prejšnje vlade. Manjkajo pa ukrepi za ohranitev in pospešitev gospodarske rasti, ki so ključni.

V istem vladnem paketu so pomešani strateško pomembni ukrepi, ki predstavljajo v primeru uresničitve občutno trajno razbremenitev slovenskega gospodarstva (npr. ukrep št. 2 o zmanjšanju zaposlenih v upravi za 2 % na leto), s predlogi simboličnih učinkov (npr. ukrep št. 23 o uporabi telefonov). Zmanjšanje zaposlenosti v javni upravi na mehak način pa bo težko doseči, če se po eni strani predlaga zmanjševanje zaposlitev, po drugi strani se v javno upravo vračajo upokojeanci (MZZ).

V drugem sklopu (materialno tehnični pogoji, 11 - 27) je veliko splošnih navodil in malo konkretnih in merljivih ukrepov (11 npr. je primer besedila brez vsebine, tako navodilo mora veljati vedno, ne pa samo v času krize, podobno 14, 15 in 16).

Učinki predlaganih ukrepov na državni proračun niso jasni. Medtem, ko v točki 6 – Presoja učinkov in usklajenosti vladnega gradiva - piše o 120 - 143 milijonov EUR prihranka v letu 2009 ob sprejetju vseh ukrepov, je v obrazložitvi teh ukrepov samo pri ukrepu št. 1 predvidenih za več kot 150 milijonov EUR prihranka.

Prav tako ponovno poudarjamo potrebo po hitrejšem sprejemanju trajnih protikriznih ukrepov s hkratnim dolgoročnim razvojnim učinkom. V tem okviru je potrebno prioritarno znižati davek na dohodek pravnih oseb za najmanj 2 %, čim prej uvesti dodatne davčne olajšave za investicije, pospešiti že usklajene infrastrukturne projekte ter zagnati nove, s poudarkom na modernizaciji javnih objektov, s ciljem manjše porabe energije ter izgradnje novih brezogljčnih energetskih kapacitet.

Evropska komisija je npr. pripravila paket ukrepov za oživitve gospodarstva in ne zgolj paket varčevalnih ukrepov.

V tem smislu je po našem mnenju potrebno tudi v Sloveniji storiti naslednje:

I. RACIONALIZACIJA JAVNE PORABE VEČJA OBREMENITEV PREMOŽNIH

1. Dobro merilo varčevanja je delež stroška države v BDP, oziroma zaveza, da med krizami ostaja strošek države na istem % BDP, v dobrih časih pa se to poskuša nižati, kot je to naredila prejšnja vlada; zato bi pozdravili zavezo, da bo ta delež ostal na 43,3 %, kot je bil leta 2007. To je najpomembnejši sklep, ki bi ga vlada morala v tem času sprejeti.

2. Rebalans proračuna za 2009 mora biti načrtovan tako, da v globalu (posamezni segmenti lahko odstopajo navzgor ali navzdol) znižuje materialne izdatke v celotnem javnem sektorju za povprečno 10 % glede na realizacijo v letu 2008, razen izdatkov na področju investicijskih vlaganj in razvoja.

3. Znižanje plač za en plačni razred v javnem sektorju od 40. razreda navzgor.

4. Kadrovski načrt za leto 2009 mora biti načrtovan tako, da nadgrajuje usmeritve prejšnje vlade o zmanjševanju javne porabe (2 % manjša zaposlenost na letni ravni v predlogu vladnih ukrepov).

5. Pregled podzakonskih aktov in odprava aktivnosti in ukrepov, ki povečujejo javno porabo in stroške podjetjem, v ničemer pa ne prispevajo k realizaciji načrtovanih ciljev (npr. odprava raznih študij, ki so same sebi namen, odprava produciranja raznih dokumentov, ki služijo samo tistim, ki jih producirajo, ...).

6. Učinkoviteje gospodariti z nepremičnim premoženjem države.

7. Racionalizirati posamezne službe.

8. Obdavčitev večjega premoženja (luksuzni avtomobili večje vrednosti, jahte, hiše in stanovanja nad vrednostjo 400.000 EUR, ipd...).

II. UKREPI ZA OHRANITEV OZ. POVEČANJE GOSPODARSKE RASTI, OHRANITEV DELOVNIH MEST

1. Likvidnostna pomoč gospodarstvu (sprejem zakona o DDV- skrajšanje roka vračila).
2. Skrajšanje plačilnih rokov država-zasebni sektor.
3. Sprostitev "bančnega krča"; nedostojno je, da so brez težav v decembru posojila državne banke dobila tri podjetja za reprogramiranje menedžerskih odkupov.
4. Stimulirati vlaganja v razvoj brez birokratskih ovir.
5. Spremeniti zakonodajo tako, da bo olajšala in omogočila čimprejšnja vlaganja v infrastrukturne projekte (širokopasovno omrežje, drugi blok nuklearke, gradnja projektov s področja obnovljivih virov energije - energija zemlje, sonca, vetra- tu pripraviti akcijski načrt za javne zgradbe: šole, vrtce, javne ustanove,...).
6. Pripraviti in sprejeti akcijski načrt za gradnjo poceni stanovanj.
7. Objaviti nove razpise za koriščenje EU sredstev, ki bodo omogočili vlaganja še v letošnjem letu.
8. Ukrepi v smislu uvajanja uravnilovke pri plačah in nagradah nikoli ne prinašajo zelenih učinkov. Če je podjetje ali posameznik delal dobro, zakaj enaka nagrada oz. plača kot v primeru, če so rezultati slabi?

V nadaljevanju sledijo podrobnejše pripombe k predlogom posredovanih vladnih varčevalnih ukrepov ter nekateri novi predlogi:

1. Podpiramo pogajalska izhodišča za pogajanja s sindikati javnega sektorja. Spremenjene okoliščine terjajo korekture izpogajanih rešitev iz kolektivne pogodbe za javni sektor. Vlada mora rešitve iskati v intenzivnem socialnem dialogu in pri tem upoštevati, da odlog odprave plačnih nesorazmerij najbolj prizadene tiste skupine zaposlenih, ki so bile že v preteklosti najbolj podcenjene.
2. Podpiramo osnovni predlog drugega sklepa, pri čemer pa zmanjševanje ne sme biti linearno, temveč je treba upoštevati obremenjenost posameznih organov.
3. Tretji in četrti sklep sta nepotrebna in birokratska. Interni trg deluje že vrsto let, način zmanjševanja števila zaposlenih pa je treba prepustiti predstojnikom oziroma managerjem v organih.

4. V petem sklepu je treba jasno zapisati, ali se nanaša tudi na javne zavode s področja šolstva, zdravstva, socialnega varstva, kulture in drugih delov javnega sektorja. Menimo, da je kontrolo števila zaposlenih treba uvesti v celotnem javnem sektorju in ne le v državni upravi. Predlagamo, da se podatki o gibanju števila zaposlenih sproti objavljajo na internetu.

5. Sedmi sklep je pretog in birokratski. Kontrola vsake, tudi najmanjše spremembe sistemizacij, bo dušila upravljanje v organih državne uprave.

6. Predlagani ukrepi gredo v pravo smer, vendar gre (razen v primeru plač javnih uslužbencev) predvsem za simbolne prihranke z relativno majhnim učinkom. Večje prihranke je po našem mnenju treba iskati zlasti na naslednjih področjih:

a) *Javna naročila, zlasti na področju gradbeništva.* Izkušnje (predor Markovec) so pokazale, da je mogoče s transparentnimi naročili, ki omogočajo odprto konkurenco, prihraniti desetmilijonske zneske.

b) *Zniževanje stroškov v paradržavnem sektorju* (javni zavodi, javna podjetja, podjetja v večinski državni lasti oziroma lasti KAD in SOD), ki je praviloma bistveno bolj potraten kot ožja državna uprava. Treba bi bilo uvesti ukrepe, kot so racionalizacija poslovanja, znižanje reprezentančnih stroškov, ukinitvev različnih sponzoriranj in podobno.

c) *Siva ekonomija.* Z učinkovitejšim pobiranjem davkov in preprečevanjem davčnih utaj (opravljanje storitev in izdaja blaga brez plačila DDV in podobno) je treba dvigniti obseg javnih prihodkov.

7. V drugi polovici leta 2008 je bila pripravljena informacija Ministrstva za pravosodje (MP) o spremembi poslovanja UIKS z optimizacijo poslovanja, poenostavitvijo in odpravo administrativnih opravil ter optimizacijo kadrovskih virov. Vlada je ob obravnavi informacije MP naložila izvedbo številnih ukrepov, med drugim npr. združitve vseh služb za opravljanje kadrovskih, finančnih, splošnih nalog, izobraževanje, informatiko, skupno vodenje postopkov vseh javnih naročil za blago in storitve, skupno vodenje investicij, investicijskega vzdrževanja (po vzoru bavarskega sistema, kjer sploh nimajo UIKS-a, ampak vse naloge opravlja 1 oddelek znotraj MP-ja, čeprav je tam 10-krat več zaprtih oseb in imajo celo 36 zaporov). S tem bi dosegli večjo gospodarnost porabe davkoplačevalskih sredstev, transparentnost, pravilnost in učinkovitost postopkov javnega naročanja, hkrati pa bi dosegli optimizacijo poslovanja z vsemi notranjimi viri. Presežke administrativnega osebja bi z internim trgom dela prerazporedili v druge dele javne uprave, izpraznjena nezasedena mesta pa bi preoblikovali in zaposlili izključno samo paznike in osebje za tretma. Hkrati bi tudi dosegli, da bi se zaporji in zaposleni v zaporih osredotočili izključno na njihov namen in poslanstvo, torej zagotavljanje varnosti, tretma in resocializacijo storilcev kaznivih dejanj.

8. Predlagamo, da se nadaljuje odlična praksa prejšnje vlade s t. i. brezplačnim internim trgom nepremičnin. Samo za potrebe pravosodnih organov je prejšnje vlada na t. i. internem trgu pravosodju brezplačno namenila skoraj 40.000 m² poslovnih prostorov. S tem je bilo prihranjenih več kot 43 mio EUR davkoplačevalskega denarja. Hkrati je prejšnja vlada pridobila zemljišče za novo sodno stavbo v Ljubljani in začela vse aktivnosti za čimprejšnji začetek

gradnje. Vrednost investicije je ocenjena na 50 - 60 mio EUR. Samo za potrebe pravosodnih organov v Ljubljani se za najemnine letno porabi 4,2 mio EUR. Zgolj s privarčevanimi najemninami za 15 let bi bila investicija v izgradnjo nove sodne zgradbe v Ljubljani v celoti plačana. Poleg tega pa je prejšnja vlada soglašala, da se za gradnjo sodišča v Ljubljani in zaporov v Ljubljani (za kar je tudi brezplačno že pridobila zemljišče) preko menjalnih pogodb uporabijo številne nepremičnine v lasti države. Prejšnja vlada je za potrebe pravosodnih organov poleg uspešnega znižanja najemnin za povprečno 15 %, znižala delež najetih prostorov od 35 % (na začetku mandata) na manj kot 20 % ob koncu mandata. S tem je dosegla prihranek iz naslova najemnin za več kot 1,5 mio EUR letno. Za opremljanje in vzdrževanje poslovnih prostorov pa naj se primarno uporabijo vse razpoložljive in po potrebi tudi dodatne proizvodne in storitvene kapacitete v okviru javnih gospodarskih zavodov v lasti države. Še posebej v slovenskih zaporih, kjer so še vedno velike neizkoriščene kapacitete in potrebe po delu.

9. Predlagamo nadaljevanje dobre prakse iz mandata prejšnje vlade s t. i. brezplačnim internim trgom vozil (med drugim je vlada samo pravosodnim organom zagotovila s pomočjo internega trga 33 službenih vozil).

10. Predlagamo, da vlada zadolži vse neposredne in posredne proračunske uporabnike, da za dobavo blaga in storitev primarno koristijo številne javne gospodarske zavode v lasti države in lokalnih skupnosti. To omogoča v mandatu prejšnje vlade spremenjen zakon o javnih naročilih. To je še zelo pomembno, da se koristi storitve in proizvode javnih gospodarskih zavodov in režijskih obratov v slovenskih zaporih. S temi neposrednimi naročili se neposredno izkoristijo in lahko celo povečujejo proizvodne in storitvene kapacitete, hkrati pa se zagotavlja delo zaprtim in priprtim osebam. Zagotavljanje dela zaprtim osebam je eden izmed najpomembnejših in najučinkovitejših ukrepov resocializacije v zaporih. Tukaj je bila v mandatu prejšnje vlade vzpostavljena nova dobra praksa, ko so JGZ-ji v zaporih izdelovali in dobavljali razpravne dvorane in ostalo pohištvo za potrebe pravosodnih organov. Hkrati pa so se privarčevala proračunska sredstva zaradi nižjih cen. Npr. v Luxembourgu zavori opravljajo storitve pranja perila za vse bolnišnice, zdravstvene ustanove, domove in ostale uporabnike.

11. Racionalizirati je potrebno lastnino države (posamezna ministrstva imajo še vedno mnogo nepotrebnih nepremičnin, država je lastnik nekaterih zemljišč, ki jih sama ne potrebuje, bi jih pa mogoče podjetja ali privatni sektor ipd.).

12. Preoblikovati je potrebno Sklad kmetijskih zemljišč in gozdov RS ter zemljišča prenesti v last občinam in bodočim pokrajinam.

13. Zdravstveno ministrstvo bi že moralo s 1. 1. 2009 izdati normative dela za zdravnike, kar bi omogočalo plačilo po učinku in privarčevanje sredstev na račun plačevanja le ob prisotnosti na delu.

14. Tudi Zavod za zdravstveno zavarovanje bi moral z notranjimi ukrepi poskrbeti za mnogo večjo racionalnost in omejitev stroškov za svoje delovanje. Hkrati bi moral dosledno izvajati finančni nadzor nad porabo denarja pri vseh izvajalcih, ne samo pri koncesionarjih, ki porabijo le nekaj procentov od skupne blagajne.